

CÁCH MẠNG TINH GỌN TỔ CHỨC BỘ MÁY ĐÁP ỨNG YÊU CẦU, NHIỆM VỤ TRONG KỶ NGUYÊN MỚI CỦA ĐẤT NƯỚC

LÊ VĂN CƯỜNG*

Giai đoạn 2025 - 2030 là thời kỳ cơ hội chiến lược quan trọng, giai đoạn nước rút của cách mạng Việt Nam để đạt mục tiêu chiến lược 100 năm dưới sự lãnh đạo của Đảng, tạo tiền đề vững chắc đạt mục tiêu 100 năm thành lập nước. Đất nước đang đứng trước thời điểm lịch sử mới đưa đất nước bước vào kỷ nguyên phát triển - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc. Điều này cũng đặt ra yêu cầu cấp bách thực hiện quyết liệt cuộc cách mạng xây dựng hệ thống chính trị thật sự tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong giai đoạn cách mạng mới.

Từ khóa: Cách mạng tinh gọn tổ chức bộ máy; hệ thống chính trị; kỷ nguyên vươn mình; cơ hội; chiến lược; kỷ nguyên mới.

The period from 2025 to 2030 marks a critical phase of strategic opportunity, representing the final stretch for Vietnam's revolution to achieve its 100-year strategic goals under the leadership of the Communist Party. This phase aims to lay a robust foundation for attaining the centennial goal of national establishment. The nation stands at a historic juncture, poised to enter an era of unprecedented development-an era of the nation's rise. This also presents an urgent need for decisive action to revolutionize the political system, ensuring it is genuinely streamlined, effective, and efficient to address the demands and tasks of this new revolutionary phase.

Keywords: Revolutionizing streamlined organization; political system; an era of the nation's rise; opportunity; strategy; new era.

NGÀY NHẬN: 11/10/2024

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 25/12/2024

NGÀY DUYỆT: 10/01/2025

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.348.2025.1052>

1. Sự cần thiết phải có cách mạng tinh gọn tổ chức bộ máy

Theo Tổng Bí thư Tô Lâm, thế giới đang trong thời kỳ thay đổi có tính thời đại, từ nay đến năm 2030 là giai đoạn quan trọng nhất để xác lập trật tự thế giới mới, đây cũng là thời kỳ cơ hội chiến lược quan trọng, giai đoạn nước rút của cách mạng Việt Nam để đạt mục tiêu chiến lược 100 năm dưới sự lãnh đạo của

Đảng, tạo tiền đề vững chắc đạt mục tiêu 100 năm thành lập nước. Trọng trách này thuộc về Đảng Cộng sản Việt Nam - Người thuyền trưởng tinh anh đưa con thuyền cách mạng Việt Nam vượt mọi thác ghềnh, giành hết thắng lợi này đến thắng lợi khác.

* PGS.TS, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Sau khi điểm lại những chủ trương của Đảng, Nhà nước về đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, tổ chức bộ máy hoạt động hiệu lực, hiệu quả từ Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng đến nay cũng như nêu ra những kết quả đạt được, Tổng Bí thư Tô Lâm đã chỉ rõ những hạn chế, khuyết điểm là: nhận thức và hành động của một số cấp ủy, tổ chức đảng, tập thể lãnh đạo, người đứng đầu ở một số cơ quan, tổ chức, đơn vị, địa phương chưa đầy đủ, chưa sâu sắc, quyết tâm chưa cao, hành động chưa quyết liệt, việc sắp xếp tổ chức bộ máy chưa đồng bộ, tổng thể, chưa gắn tinh giản biên chế với cơ cấu lại...; một số bộ, ngành còn ôm đồm nhiệm vụ của địa phương, dẫn đến tồn tại cơ chế xin - cho, dễ nảy sinh tham nhũng, lãng phí, tiêu cực...

Chính vì vậy, cho đến nay, tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị vẫn còn công kênh, nhiều tầng nấc, nhiều đầu mối; hiệu lực, hiệu quả hoạt động chưa đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ; chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn, tổ chức, quan hệ công tác giữa nhiều cơ quan, bộ phận chưa thật rõ ràng, còn trùng lặp, chồng chéo; phân định trách nhiệm, phân cấp, phân quyền chưa đồng bộ, hợp lý, có chỗ bao biện làm thay, có nơi bỏ sót hoặc không đầu tư thích đáng... Chất lượng tham mưu, đề xuất của một cơ quan, tổ chức đảng với Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư đối với một số lĩnh vực còn hạn chế; năng lực điều phối, hướng dẫn, tổ chức thực hiện trong toàn Đảng chưa đáp ứng yêu cầu đề ra; phân định phạm vi quản lý đa ngành, đa lĩnh vực của các bộ chưa triệt để; một số nhiệm vụ liên thông, gắn kết nhau hoặc cùng một lĩnh vực nhưng giao cho nhiều bộ quản lý.

Tổ chức bộ máy của một số cấp, ngành đến nay cơ bản vẫn giữ nguyên về số lượng, việc sắp xếp chưa gắn với nâng cao hiệu lực, hiệu quả, xác định vị trí việc làm, cơ cấu lại đội ngũ cán bộ. Bộ máy trong bộ, cơ quan ngang bộ còn nhiều tầng nấc, có cấp không rõ địa vị pháp lý; đơn vị trực thuộc có tư cách

pháp nhân tăng, gia tăng tình trạng “Bộ trong Bộ”. Tinh giản biên chế mới tập trung giảm số lượng, chưa gắn với nâng cao chất lượng và cơ cấu lại đội ngũ cán bộ¹.

Điều này đặt ra yêu cầu phải thực hiện một cuộc cách mạng về tinh gọn tổ chức bộ máy. Nhìn lại việc thực hiện Nghị quyết số 39-NQ/TW ngày 17/4/2015 của Bộ Chính trị về tinh giản biên chế và cơ cấu lại đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức nhằm nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức, thu hút những người có đức, có tài vào hoạt động công vụ trong các cơ quan, tổ chức hành chính và đơn vị sự nghiệp công lập của Nhà nước, đáp ứng được yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế. Từ đó, góp phần nâng cao năng lực, hiệu quả quản lý nhà nước, tiết kiệm ngân sách, giảm chi thường xuyên, cải cách tiền lương. Mục tiêu của Nghị quyết thì rất đúng và trúng nhưng tổ chức thực hiện lại khá lúng túng và kém hiệu quả, vì: “Theo Nghị quyết số 39-NQ/TW ngày 17/4/2015 của Bộ Chính trị, mỗi năm phải tinh giản 70.000 người, sau 2 năm thực hiện phải giảm 140.000 người mới theo tiến độ nhưng thực tế ngược lại, không giảm được mà còn tăng lên 96.000 người...”². Về đơn vị hành chính: “năm 1986, cả nước chỉ có 44 đơn vị hành chính cấp tỉnh, nhưng đến nay đã tăng thành 63 đơn vị cấp tỉnh. Như vậy, sau 30 năm đổi mới, cả nước đã tăng thêm 19 tỉnh, 178 huyện và 1.136 xã. Trong số đó, hiện cả nước có hơn 700 đơn vị cấp xã không đạt tiêu chí về quy mô diện tích và dân số”³.

Theo Tổng Bí thư Tô Lâm, đây là điều rất mâu thuẫn và bất hợp lý, là một trong những nguyên nhân dẫn đến nhiều chủ trương, chính sách của Đảng chậm đi vào thực tiễn cuộc sống hoặc một số chủ trương không được triển khai hoặc triển khai hình thức trên thực tế. Sự chồng chéo, phân định không rõ chức năng, nhiệm vụ, dẫn đến không rõ trách nhiệm, “lấn sân”, cản trở, thậm chí “vô hiệu hóa” lẫn nhau, làm giảm tính chủ động, sáng tạo, dẫn đến năng suất lao động, hiệu

suất công tác thấp, đùn đẩy trách nhiệm, tiêu cực, cản trở phát triển, phát sinh phiền nhiễu, giảm hiệu lực, hiệu quả hoạt động. Tầng nấc trung gian dẫn đến mất thời gian qua “nhiều cửa” thủ tục hành chính, gây cản trở, thậm chí tạo điểm nghẽn, làm lỡ cơ hội phát triển. Chi phí vận hành hệ thống tổ chức bộ máy lớn, làm giảm nguồn lực cho đầu tư phát triển, hạn chế bảo đảm quốc phòng, an ninh và chưa thực sự nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho Nhân dân.

So với những thay đổi to lớn của đất nước sau 40 năm đổi mới, sự phát triển của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa và những thành tựu khoa học - công nghệ; tổ chức bộ máy hệ thống chính trị nước ta tuy đã được đổi mới ở một số bộ phận nhưng cơ bản vẫn theo mô hình được thiết kế từ hàng chục năm trước, nhiều vấn đề không còn phù hợp với điều kiện mới và trái với quy luật phát triển; tạo ra tâm lý “nói không đi đôi với làm”.

Mô hình tổng thể tổ chức bộ máy hệ thống chính trị nước ta từ năm 1945 đến nay cơ bản ổn định gồm 3 khối (Đảng, Nhà nước, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội). Mô hình này được vận hành theo cơ chế Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Nhân dân làm chủ. Tuy nhiên, thực tế vận hành của hệ thống chính trị đang chỉ ra rất nhiều vấn đề cần phải tháo gỡ một cách toàn diện và đồng bộ. Chính vì vậy, Tổng Bí thư Tô Lâm yêu cầu cần phải có một cuộc cách mạng về tinh gọn tổ chức, bộ máy của hệ thống chính trị đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong kỷ nguyên mới. Tổng Bí thư chỉ rõ đây là cơ hội mà chúng ta cần phải tranh thủ “Điểm hội tụ chiến lược sau 40 năm đổi mới đất nước đang đem đến cơ hội lịch sử đưa đất nước bước vào kỷ nguyên phát triển, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc; cũng đặt ra yêu cầu cấp bách thực hiện quyết liệt cuộc cách mạng nhằm xây dựng hệ thống chính trị thật sự tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong giai đoạn cách mạng mới”.

Thiết nghĩ, với thực trạng về tổ chức, bộ máy của hệ thống chính trị Việt Nam như hiện nay rất cần phải dùng từ cách mạng vì theo Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Cách mệnh là phá cái cũ đổi ra cái mới, phá cái xấu đổi ra cái tốt”⁴.

Nếu không có quyết tâm chính trị cao thì việc tinh giản tổ chức bộ máy sẽ rất khó thực hiện vì nhiệm vụ này đã đặt ra từ nhiều nhiệm kỳ nhưng kết quả vẫn chưa đạt mục tiêu, yêu cầu. Hơn nữa, tinh giản tổ chức bộ máy sẽ đụng chạm đến cả hệ thống và đến lợi ích của từng người. Chính vì vậy, thực hiện cuộc cách mạng về tinh gọn tổ chức bộ máy rất cần sự quyết tâm, lòng dũng cảm và cả sự hy sinh về quyền lợi của một số người.

2. Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc

Trong bài viết của Tổng Bí thư Tô Lâm, chúng ta thấy có sự quyết tâm chính trị rất lớn hướng tới mục tiêu tiến hành cuộc cách mạng về tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam và suy cho cùng chính là vì lợi ích của Nhân dân.

Trên cơ sở đánh giá thực trạng, phân tích tình hình, Tổng Bí thư Tô Lâm đưa ra hệ thống các giải pháp một cách toàn diện và đồng bộ:

Một là, xây dựng và tổ chức thực hiện trong toàn hệ thống chính trị mô hình tổng thể tổ chức bộ máy hệ thống chính trị Việt Nam đáp ứng những yêu cầu, nhiệm vụ trong giai đoạn cách mạng mới. Tập trung tổng kết 7 năm thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25/10/2027 Hội nghị lần thứ 6 Ban Chấp hành Trung ương (khóa XII) “Một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả”, đánh giá nghiêm túc, toàn diện về tình hình và kết quả đạt được, những ưu điểm, khuyết điểm, hạn chế, vướng mắc, nguyên nhân và bài học kinh nghiệm trong quá trình thực hiện Nghị quyết; đề

xuất, kiến nghị với Bộ Chính trị, Ban Chấp hành Trung ương về đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị.

Tổng kết phải tiến hành khách quan, dân chủ, khoa học, cụ thể, sâu sắc, cầu thị, sát đúng với tình hình thực tiễn, từ đó, đề xuất mô hình tổ chức mới, đánh giá ưu điểm và tác động khi thực hiện mô hình mới, phải bám sát *Hiến pháp*, Cương lĩnh chính trị, Điều lệ Đảng, các nguyên tắc của Đảng, các nghị quyết của Trung ương... bảo đảm tính tổng thể, đồng bộ, liên thông, một cơ quan thực hiện nhiều việc, một việc chỉ giao một cơ quan chủ trì và chịu trách nhiệm chính; khắc phục triệt để chồng chéo về chức năng, nhiệm vụ, chia cắt về địa bàn, lĩnh vực; hạn chế tổ chức trung gian; xác định rõ chức năng, nhiệm vụ, trách nhiệm cụ thể trên cơ sở tính Đảng, tính hợp lý, tính hợp pháp.

Hai là, tập trung hoàn thiện thể chế theo tinh thần “vừa chạy, vừa xếp hàng” để nhanh chóng đưa chủ trương của Đảng đi vào thực tiễn cuộc sống. Rà soát các quy định pháp luật có liên quan để chủ động chuẩn bị sửa đổi, bổ sung hoặc ban hành mới theo đúng quy định, bảo đảm chủ trương của Đảng được triển khai nhanh nhất sau khi được Trung ương thống nhất thông qua. Tập trung hoàn thiện pháp luật về tổ chức, hoạt động của các cơ quan trong hệ thống chính trị, gắn với tinh thần đẩy mạnh phân cấp, phân quyền với phương châm: “địa phương quyết, địa phương làm, địa phương chịu trách nhiệm”, Trung ương, Chính phủ, Quốc hội tăng cường hoàn thiện thể chế, giữ vai trò kiến tạo và tăng cường kiểm tra, giám sát và cải cách tối đa thủ tục hành chính, giảm chi phí, tạo thuận lợi cao nhất cho người dân và doanh nghiệp. Quy định rõ nhiệm vụ, quyền hạn của các cơ quan, tổ chức, cá nhân trong bộ máy nhà nước, bảo đảm sự phân biệt rõ cấp ban hành chủ trương, chính sách, pháp luật với cấp tổ chức thực hiện.

Ba là, gắn tinh gọn tổ chức bộ máy với cơ cấu lại đội ngũ cán bộ đủ phẩm chất, năng

lực ngang tầm nhiệm vụ, biên chế hợp lý, chuẩn hóa chức danh. Ban hành quy định về khung tiêu chuẩn, tiêu chí bố trí cán bộ ở từng cấp, từ Trung ương tới cơ sở, từng loại hình để chủ động rà soát, xác định có thể bố trí ngay. Đổi mới mạnh mẽ công tác tuyển dụng, đào tạo, đề bạt, bổ nhiệm, luân chuyển, điều động, đánh giá cán bộ theo hướng thực chất, vì việc tìm người, trên cơ sở sản phẩm cụ thể đo đếm được; không có vùng cấm, không có ngoại lệ trong đánh giá cán bộ. Có cơ chế hữu hiệu sàng lọc, đưa ra khỏi vị trí công tác đối với những người không đủ phẩm chất, năng lực, uy tín và sử dụng đối với người có năng lực nổi trội.

3. Một số kiến nghị tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị hiện nay

Để thiết thực đưa những quan điểm chỉ đạo của Tổng Bí thư Tô Lâm về cuộc cách mạng tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị vào cuộc sống, cần tập trung thực hiện một số giải pháp sau:

Thứ nhất, nghiên cứu, học tập, quán triệt, tuyên truyền và triển khai thực hiện cách mạng tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị là công việc thường xuyên, phải thực hiện một cách nghiêm túc, bài bản, khoa học gắn với quyết tâm chính trị cao.

Tuyên truyền để thống nhất nhận thức, trách nhiệm mọi người cùng hiểu rõ mối quan hệ giữa dân chủ và kỷ luật, kỷ cương. Đảng ta luôn yêu cầu mở rộng dân chủ, phát huy dân chủ nhưng cần thống nhất nhận thức giữa tập trung và dân chủ; tránh cách hiểu phiến diện về dân chủ, nhất là thực hành dân chủ trong Đảng. Trên thực tế, một số cán bộ, đảng viên không nhận thức đầy đủ nguyên tắc tập trung dân chủ đã dẫn đến lạm quyền, lạm quyền, độc đoán, gia trưởng, làm giảm sút lòng tin của Nhân dân vào thực hành dân chủ. Tuy nhiên, cần phải thống nhất nhận thức rằng, dân chủ trong khuôn khổ chứ không phải dân chủ quá trớn, dân chủ vô chính phủ, dân chủ cực đoan đến

mức phủ nhận tập trung, không tôn trọng và vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ.

Thứ hai, tiếp tục phát huy bài học mà Đảng ta đã rút ra trong công cuộc đổi mới: "... trong mọi công việc của Đảng và Nhà nước phải luôn quán triệt sâu sắc, thực hiện nghiêm túc quan điểm "dân là gốc"; thật sự tin tưởng, tôn trọng và phát huy quyền làm chủ của Nhân dân, kiên trì thực hiện phương châm: "dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng". Nhân dân là trung tâm, là chủ thể của công cuộc đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; mọi chủ trương, chính sách phải thực sự xuất phát từ yêu cầu, nguyện vọng, quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của Nhân dân; lấy hạnh phúc, ấm no của Nhân dân làm mục tiêu phấn đấu"⁵.

Mỗi cán bộ, đảng viên phải xứng đáng là "công bộc" của dân. Đại biểu dân cử phải là đại diện xứng đáng với những cử tri đã bầu ra mình. Họ là những người được cử tri ủy thác trách nhiệm đại diện cho ý chí, nguyện vọng của Nhân dân. Điều đó có nghĩa là đại biểu đại diện cho Nhân dân tham gia quyết định những vấn đề quan trọng của quốc gia. Đại biểu phải căn cứ vào ý chí và nguyện vọng của Nhân dân để quyết định mọi vấn đề trong công việc. Trường hợp ý kiến và lợi ích cá nhân hoặc nhóm lợi ích (trong đó có mình) ngược với lợi ích quốc gia, dân tộc, ngược với ý chí, nguyện vọng của Nhân dân thì đại biểu phải thể hiện ý chí, nguyện vọng của Nhân dân chứ không phải ý kiến cá nhân.

Thứ ba, về phía Nhà nước: "Tiếp tục hoàn thiện, cụ thể hóa, thực hiện tốt cơ chế "Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Nhân dân làm chủ" và phương châm "Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng". Tổ chức có hiệu quả, thực chất việc Nhân dân tham gia giám sát, đánh giá hiệu quả hoạt động của các tổ chức trong hệ thống chính trị; phẩm chất, năng lực của đội ngũ cán bộ, đảng viên. Lấy kết quả công việc, sự

hài lòng và tín nhiệm của Nhân dân làm tiêu chí quan trọng để đánh giá chất lượng tổ chức bộ máy và chất lượng cán bộ, đảng viên". Cùng với đó, cần có cơ chế để bảo vệ những người trung thực, dũng cảm dám đấu tranh vì cái chung.

Trong sử dụng cán bộ cần thực hiện chữ "khéo" như lời căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh: "Dùng cán bộ không đúng tài năng của họ, cũng là một cơ thất bại. Thí dụ: người viết giỏi nhưng nói kém lại dùng vào những việc cần phải nói. Người nói khéo nhưng viết xoàng lại dùng vào công việc viết lách. Thành thử hai người đều không có thành tích"⁶.

4. Kết luận

Đất nước đang bước vào kỷ nguyên mới - kỷ nguyên phát triển, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc cũng đặt ra yêu cầu cấp bách thực hiện quyết liệt cuộc cách mạng nhằm xây dựng hệ thống chính trị thật sự tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong giai đoạn cách mạng mới. Thực hiện thành công cuộc cách mạng này chính là tiền đề để Việt Nam hiện thực hóa ước nguyện xây dựng đất nước ta đáng hoàng hơn, to đẹp hơn, sánh vai với các cường quốc năm châu như mong ước của Chủ tịch Hồ Chí Minh kính yêu□

Chú thích:

1. *Bài viết của Tổng Bí thư Tô Lâm: Tinh - gọn - mạnh - hiệu năng - hiệu lực - hiệu quả*. <https://baochinhphu.vn>, ngày 05/11/2024.

2, 3. *Hai năm thực hiện tình giản biên chế đã tăng thêm 96.000 người và chi thường xuyên tăng 16,25%*. <https://www.sggp.org.vn>, ngày 29/11/2017.

4. *Hồ Chí Minh toàn tập* (2011). Tập 2. H. NXB Chính trị quốc gia, tr. 284.

5, 6. *Hồ Chí Minh toàn tập* (2011). Tập 5. H. NXB Chính trị quốc gia, tr. 335, 283.

Tài liệu tham khảo:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật.

2. *Hồ Chí Minh toàn tập* (2011). Tập 5, 6, 9, 12, 15. H. NXB Chính trị quốc gia.